

Hyten johtaminen kunnassa ja hyvinvointialueella

Kuntamarkkinat 2021

Tarja Tenkula, erityisasiantuntija, Suomen Kuntaliitto

Sami Niemi, erityisasiantuntija, Suomen Kuntaliitto

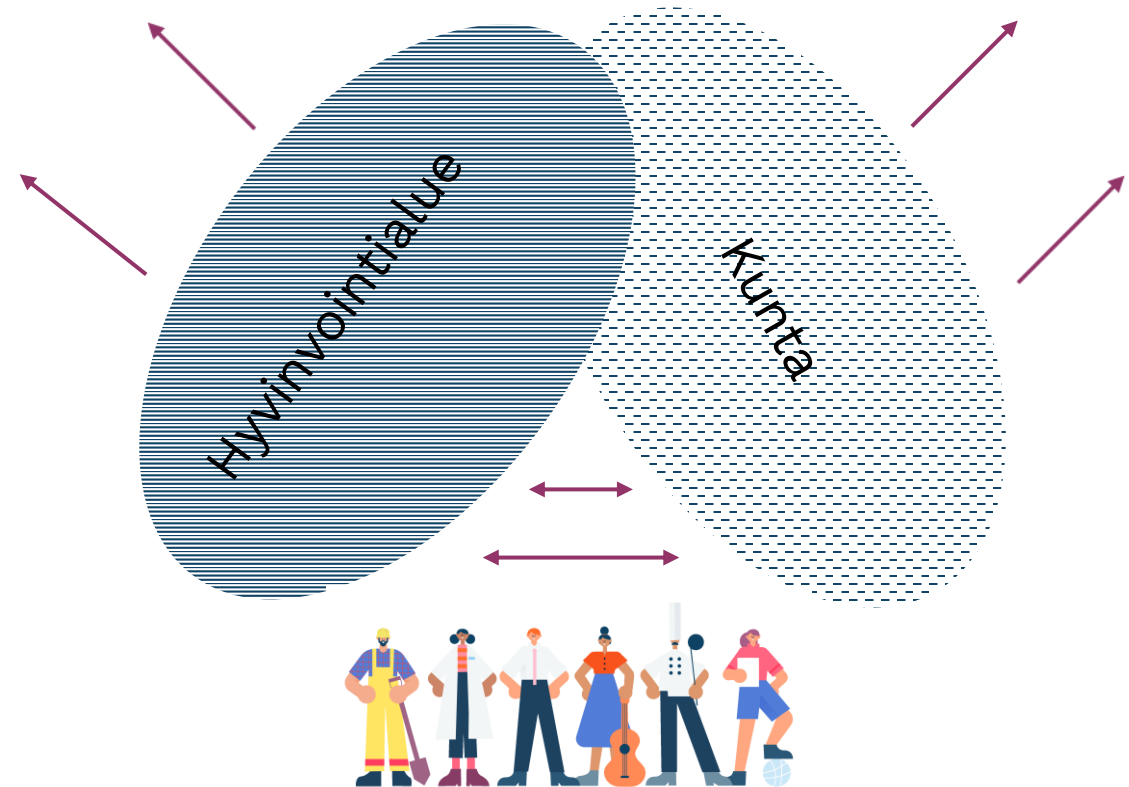
Kohti sote-uudistuksen toimeenpanoa

- Sote-lait hyväksytyt 29.6.2021, voimaan porrastetusti 1.7.2021 alkaen
 - Keskeiset lait: laki hyvinvointialueesta (611/2021) ja laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021), Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja pelastustoimeen koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulosta (616/2021)
- Väliaikaisten valmistelutoimielimien asettaminen, voimaantulolaissa (616/2021) asetettu 2kk määräaika väliaikaisten valmistelutoimielinten toimielinten asettamisesta päättyneenä 1.9.2021
- Uudet hyvinvointialueet aloittavat varsinaisen toimintansa 1.1.2023
- Kunnat jatkavat niiden hyte-palveluiden tuottamista, jotka eivät siirry uudistuksessa hyvinvointialueille
- Kuntien rooli keskeinen hyvinvointialueen valmisteluvaiheessa
- Nykyiset terveydenhuoltoon ja järjestämisvastuuta koskevat lait voimassa vuoden 2022 loppuun saakka. Määrittelee samalla kuntien vastuut hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä muutoksen voimaantulon asti.

Yhteisten asiakkuuksien johtaminen ja hyte

Raja-/yhdyspinnalla tarkoitetaan erityisesti **kahden tai useamman organisaation välistä** toiminnallista raja-/yhdyspintaa.

Tässä yhteydessä käytetään käsitettä yhdyspinta, millä halutaan korostaa **yhteisen toiminnan** merkitystä

Jatkossa hyvinvointityö kunnan ja hyvinvointialueen välille jaettua – Ihmisillä itsellään viime kädessä vastuu hyvinvoinnistaan

Vastuut hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä uudistuksen jälkeen

- Hyvinvointialueen ja kunta vastaavat kumpikin omassa toiminnassaan hyte-työstä
 - Lainsäädäntö
 - Kuntalaki 410/2015
 - Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021
 - Tehtävät
 - Päätösten ennakoarviointi
 - Käytännössä vastuut samanlaiset kuin nykyisessä terveydenhuoltolaissa
 - Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa
 - 6 § ”Kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin.”
 - Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä kunnan, hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän on tehtävä yhteistyötä:
 - Toistensa kanssa ja tuettava toisiaan asiantuntemuksellaan
 - Alueella toimivien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.
 - Hyvinvointikertomukset ja raportointivastuut sekä kunnilla että hv-alueille

Toiminnan ytimessä yhteiset asiakkaat!

Strateginen johtaminen hytessä

- Kunnalla on lakisääteinen velvoite tehdä strategia, jossa tulee:
 - KuntaL 37 §:n nojalla ottaa huomioon: 1) kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen
 - Lain sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 6 § mukaisesti ” Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet.”
- Hyvinvointialueella jatkossa vastaava velvoite, säilyy myös kunnilla
- Alueelliset/kuntien hyvinvointikertomukset ja –suunnitelmat lakisääteisiä asiakirjoja, joilla pitäisi olla myös strategiatyötä ohjaava vaikutus
- Tilannekuva
 - Tiedon välittäminen lakisääteistä (tiedolla johtaminen)
 - Yhteinen näkemys vs. eriävä näkemys kunnan ja hyvinvointialueen välillä
 - Yhteinen tavoite vs. eriytynyt tavoite kunnan ja hyvinvointialueen välillä
- Eriävä näkemys kunnan ja hyvinvointialueen välille voi syntyä esimerkiksi tilannekuvasta, palvelutarpeesta, resursseista, hyte-työn tuen tasosta, ...

Neuvotteluvelvoite –laki sosiaali ja terveydenhuollon järjestämisestä 7 §

- Hyvinvointialueella velvoite käydä lain nojalla vähintään kerran vuodessa alueen kuntien ja muiden toimijoiden kanssa neuvottelu

”Hyvinvointialueen on neuvoteltava vähintään kerran vuodessa yhdessä alueensa kuntien sekä muiden edellä tässä momentissa mainittujen hyvinvointialueen alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien toimijoiden kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta.”

- Saman lain 6 §:n mukaisesti kunnilla velvoite osallistua em. neuvotteluun
- Muu yhteistoiminta tärkeää

Hyteä koskevat velvoitteet kunnille uudistuksen jälkeen

- Kunnan on otettava päätöksenteossaan huomioon päätöstensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.
- Kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin
- Kunnan on myös edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. (vrt. vastaava velvoite hyvinvointialueella)

Painotus jonkin verran voimassa olevaa lainsäädäntöä velvoittavampaan suuntaan, samalla kuitenkin hyte-lisäosa valtiosuuksiin

Haasteet

- Aikataulu
- Monialaista palvelua vaativien asiakkaiden palveluiden yhteensovittaminen ja varmistaminen
- Osaamisen siirtyminen
- Yhdyspintojen tunnistaminen ja niihin liittyvien haasteiden ratkaiseminen
- Sitoutuminen
- Yhteistyötaidot
- Osaoptimoinnin välttäminen / haittojen minimointi
- Ohjataanko kuntien hyte-työtä sote-lainsäädännön vai kuntalain kautta? Kuntien vaikutusmahdollisuudet omien kuntalaisten terveyteen?
- Turvallisuusasiat (PELA:n siirto)
- Roolit vielä avoimia –ei tietoa millaiseksi yhteistyö muotoutuu – paikalliset ja alueelliset erot

Pohdittavaa

- Mitä jos yhteistoiminta ei onnistu? Kuinka edistää hyvinvointia ?
- Miten yhteensovitetään hyvinvointialueen kuntien erilaiset tarpeet/toiveet?
- Onko sääntely kuntien osalta saman tasoista sote-lainsäädännössä kuin muussa sektorilainsäädännössä , etenkin kun kunnille jäävät tehtävät eivät ole kaikilta osin omissa käsissä (vastuut, velvollisuudet vs. varat, välineet)?
 - Miten nähdään lainsäädännön ja itsehallinnon suhde hyte-työssä?
- Ovatko hyvinvointialueen tehtävät ja tavoitteet suhteessa selkeitä aluevaalien ehdokkaille? Ovat hyvinvointialueen intressit yhteneviä kuntien intresseihin?
- Miten hyvinvointialue selviää itsehallinnollisena toimijana kuntien (asukkaat/asiakkaat) ja valtion (rahoittaja) rinnalla?
- Mistä löytyy osaajat ja jatkuvuus hyte-työlle?
- Minkälaisia vaikutuksia uudistuksella on työllisyyden hoidon yhdyspintojen osalta?

Onnistumisen edellytykset hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen

- Sitouttaminen – sitoutuminen alueen ja kuntien yhteistyöhön
- Yhteinen ja realistinen tilannekuva
 - muutoksesta
 - paikallisista olosuhteista ja tarpeista
- Paikallisten olosuhteiden hahmottaminen
- Pyrkimys aidosti yhteistyöhön
- Rehellisyys, objektiivisuus
- Yhteisen edun tavoittelu
- Mahdollisuuksien hyödyntäminen

Kuntaliiton muutostuki sote-uudistuksessa

- Kuntaliitto varautunut sote-uudistuksen aiheuttaman muutoksen läpivientiin muutostukityöllä
- Painopisteinä oikeudelliset kysymykset, kiinteistöt ja omaisuuden siirrot, taloudelliset vaikutukset, yhdyspinnat, ruotsinkieliset palvelut, pela, työllisyys
- Hyte-muutostuki hyvinvointi- ja sivistysyksikössä
- Muutosprojektit valmistelussa
- Yhteistyö eri tahoille
- Useissa kunnissa sote-siirtymä aiheuttaa muutoksia hyte-työssä

